

TIEDONLÄHTEITÄ - MAATILOJEN ENERGIATEHOKKUUS

Luonnos 14.9.2009 - Dokumentti täydentyy myöhemmin

1 Yleistä

- Energiatehokkuussopimukset 2008-2016 - Enemmän, paremmin, pidemmälle (esite, Motiva Oy. www.motiva.fi/julkaisut/)
- Maatalouden energiaohjelma Motivan sivuilla: www.motiva.fi/toimialueet/energiatehokkuussopimus/maatilat
- Työ- ja elinkeinoministeriö/Energiaosasto, energia- ja ilmastopolitiikka: www.tem.fi/index.phtml?s=2070
- Tilastokeskuksen energiatilastot www.stat.fi/til/ehkh/
- Energiaa Suomessa: www.energiaasuomessa.net (yleistä energia-asiaa ja linkkejä)
- Energiateollisuus: www.energia.fi

2 Maatalouden energiankulutus ja -säästötoimenpiteet

- Farmit.net-portaalin energiaosio: www.farmit.net/farmit/fi/06_rakentaminen_ja_energia/index.jsp
- Maidontuottajatilojen energiaportaali Geronimo (englanniksi): www.dairyenergy.eu/
- Maatilayrityksen energiaopas (Pro-Agria, ilmestyy 10/2009, maksullinen)
- Kasvihuoneviljelijän energia- ja ilmasto-opas (Gaia Group Oy, www.motiva.fi/julkaisut/kaikki_julkaisut)
- Energihandbok för växthus, Svenska Yrkeshögskolan, Serie A, Nr 12 2008, Greenergy-hankeen ohje-osio (Kauppapuutarhaliitto ry)
- Energiankäyttö ja säästö maataloilla (opas, Agro-Elektro Oy, 2000)
- Energiakatselmusten esimerkkikortti 2/02 Puutarhat, kasvihuoneet (Motiva Oy, www.motiva.fi/julkaisut/)
- Maito- ja lihanautatilojen energiankäyttö. 2009. Kandidaatin tutkielma. Mikko Posio. Helsingin Yliopisto, Agroteknologian laitos.
- Energian käyttö maito-, nauta- ja sikatiloilla. TTS maataloustiedote 12/2005 (585).
- Maatilojen energiaohjelman valmistelussa syntyneitä taustaraportteja (ladattavissa osoitteesta www.motiva.fi/toimialueet/energiatehokkuussopimus/maatilat):
  - Bionova Engineering 2007: Maatilojen energiaohjelman valmistelu. Loppuraportti 1/2: Tulokset. 14.2.2007.

- Bionova Engineering 2007: Maatilojen energiaohjelman valmistelu. Loppuraportti 2/2: Taustatiedot. 14.2.2007.
- Westerlund, K. 2005: Kasvihuoneiden energiankulutus Suomessa. Svenska Yrkeshögskolan. Vaasa. 24 s.
- Virtanen, H. & Thun, R. 2005: Energiankäyttö sekä uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämispotentiaali suomalaisilla maatiloilla. MTT Ympäristötutkimus. 39 s.

3 Tuotantorakennukset ja -järjestelmät

3.1 Rakentaminen

- Maatalouden rakentamissäädökset:
www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/maaseuturakentaminen/rakentamissaadokset/rakentamissaadokset_lista.html

3.2 Ilmanvaihto

- VTT rakennus- ja yhdyskuntatekniikka, MTT, Työtehoseura, TTL/Kuopio: Maatalouden tuotantorakennusten toimiva ilmanvaihto. Tutkimus 2006-2009. Julkaisuja:
  - Lehtinen, J. 2007. Tuotantorakennusten ilmanvaihtoa tutkitaan. Teho 2/2007.
  - Lehtinen, J. 2007. Ilmanvaihtotutkimuksella yhtenäistetään toimintatapoja. Käytännön maamies 5/2007.

3.3 Valaistus

- Rakennusmääräys: MMM-RMO C3, Kotieläinrakennusten valaistus [pdf, 39 KB]
www.mmm.fi/attachments/maaseutu/rakentaminen/5g7GzUkF9/L11-rmoC3-01.pdf

4 Työkoneet ja biopolttoaineet

- Ahokas J. & Mikkola H.: Traktorin polttoaineenkulutukseen vaikuttavia seikkoja. Vakolan tutkimuslause nro 43. Vihti 1996. (MTT:n julkaisumyynti www.mtt.fi 10 €)

- VAKOLAn tiedote 38/86: Traktori ja polttoaineen kulutus (MTT:n julkaisumyynti www.mtt.fi, 10 €)
- Ajoneuvokalusto ja tieliikenteen energiahuolto vuonna 2020: Käytännön toteutusvaihtoehdot Suomessa. Tietoa vaihtoehtoisista liikennepolttoaineista. (Juhani Laurikko, VTT, tutkimusselostus, 2005)
- Tietoa biodieselin valmistuksesta
http://journeytoforever.org/biodiesel_processor.html

5 Uusiutuva energia

5.1 Eri energiamuodot

- Uusiutuva yleisesti
  - Energiaa uusiutuvasti (esite, Motiva Oy, www.motiva.fi/julkaisut/)
  - Uusiutuva energia Motivan sivuilla:
www.motiva.fi/toimialueet/uusiutuva_energia
  - Laskentatyökalu bioenergiapotentiaalista:
http://www2.amk.fi/mater/luonnonvara/Bioenergi_energiakasvit/data/simulaattori.php
  - EurObserv'ER, tilastoja & graafeja www.eurobserv-er.org/downloads.asp
- Puu- ja peltoenergia:
  - Maatilyrityksen bioenergiatuotanto (julkaisu, ProAgria, 2006, maksullinen, <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Julkaisut>)
  - Viljankuivaus kotimaisella polttoaineella (esite, Metsäkeskus Etelä-Pohjanmaa)
  - Kotimaisen polttoaineen lämpökeskukset kasvihuonelaitosten lämmöntuotannossa, informatiovihkonen (Kauppapuutarhaliitto ry 2008)
  - Maatilan hakelämmitysopas (opas, Metsäkeskus, 2008)
  - Lämpöä puusta puhtaasti ja uusiutuvasti - pellettilämmitys (esite, Motiva Oy, www.motiva.fi/julkaisut/)
  - Pellolta energiaa - opas ruokohelven käyttäjille (Jyväskylä Innovation Oy ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, 2009)
  - Tietoa Suomen metsistä, metsätaloudesta sekä metsän- ja luonnonhoidosta.
www.metsavastaa.net/
  - Metsäkeskusten puuenergia (-neuvonnan) projektit
www.metsakeskus.fi/web/fin/palvelut/puuenergia/puuenergiaprojektit/etusivu.htm
  - Maatilan hakelämmitysopas, Metsäkeskukset 2008
  - Biokaasun ja peltoenergian tuotannon ja käytön ympäristövaikutukset (selvitys, Hanna Tuomisto, 2005)
  - Solmio, H. & Valkonen, J. 2002. Hakkeen käyttö ja haketekniikan kehitystarpeet maataloilla. Työtehoseuran raportteja ja oppaita 3. Helsinki. 73 s.

- Solmio, H. 2005. Maatilan hakelämmityksen paloturvallisuus. Työtehoseuran raportteja ja oppaita 22. Helsinki. 56 s.
- www.puuenergia.fi
- Bioenergia Suomessa: www.finbio.fi
- Biokaasu:
  - Suomen biokaasuyhdistys: www.kolumbus.fi/suomen.biokaasukeskus/
  - Biokaasufoorumi: www.biokaasufoorumi.fi
- Lämpöpumput ja maalämpö:
  - Lämpöä omasta maasta (esite, Motiva Oy, www.motiva.fi/julkaisut/)
  - Lämpöä ilmasta (esite Motiva Oy, www.motiva.fi/julkaisut/)
  - Suomen lämpöpumppuyhdistys: www.sulpu.fi
- Tuulivoima
  - Tuulivoimaopas (Tuulivoimayhdistys ja Motiva Oy, ilmestyy syksyllä 2009, www.motiva.fi/julkaisut/)
  - Suomen tuulivoimayhdistys: www.tuulivoimayhdistys.fi
- Aurinkoenergia:
  - Auringosta lämpöä ja sähköä (esite, Motiva Oy, www.motiva.fi/julkaisut/)
  - Aurinko-opas (opas, Aurinkoteknillinen yhdistys, www.motiva.fi/julkaisut/)
  - Aurinkoenergiaopas: www.aurinkoenergiaopas.fi

5.2 Lämpöyrittäjyys

- Hakelämmöstä yritystoimintaa (julkaisu) www.motiva.fi/julkaisut/uusiutuva_energia/hakelammosta_yritystoimintaa.1027.shtml
- Hausjärven kurssikeskus (Parhaat käytännöt -kortti/Motiva): www.motiva.fi/julkaisut/kaikki_julkaisut/parhaat_kaytannot_hausjarven_kurssikeskus.2316.shtml
- Osta lämpö valmiina (esite lämpöyrittäjien asiakkaille/Motiva) www.motiva.fi/julkaisut/uusiutuva_energia/osta_lampo_valmiina.1027.shtml
- Lämpöyrittäjyys-CD www.motiva.fi/julkaisut/uusiutuva_energia/lampoyrittajyys/lampoyrittajyys-cd.1028.shtml
- Puupellettisiilon rakennusohje www.motiva.fi/julkaisut/uusiutuva_energia/puupellettisiilon_rakennusohje.1027.shtml
- Hurskainen, L. 2001. Lämpöyrittäjien puunkorjuun tuottavuus ja kustannukset. Työtehoseuran monisteita 7/2001 (90). 53 s.
- Hurskainen, L. & Kärhä, K. 2001. Lämpöyrittäjien puunkorjuun kustannukset. Työtehoseuran metsätiedote 13/2001 (641). 4 s.
- Ihonen, M. 2001. Lämpöyrittäjien hakehankinnan kehittäminen. Työtehoseuran monisteita 2/2001 (85). 41 s.

- Rieppo, K. & Solmio, H. 2008. Pientaloasiakkaista lämpöyrittäjille kasvumahdollisuuksia. TTS tutkimuksen tiedote, Luonnonvara-ala: metsä 5/2008 (721). 8 s. www.ttskauppa.fi
- Solmio, H. 2000. Lämpöyrittämisen kehittämistarve ja potentiaali. Työtehoseuran monisteita 9/2000 (83). 67 s.
- Solmio, H. 2001. Lämpöyrittämisen nykytila ja potentiaali. Työtehoseuran metsätiedote 3/2001 (631). 4 s.
- Solmio, H. & Alanen, V.-M. 2009. Lämpöyrittäjätoiminta vuonna 2008. TTS tutkimuksen tiedote, Luonnonvara-ala: metsä 7/2009 (733). 4 s. www.ttskauppa.fi
- Solmio, H. & Tuomi, S. 2007. Lämpöyrittäjien kustannukset ja toiminnan kannattavuus. TTS tutkimuksen tiedote, Luonnonvara-ala: metsä 5/2007 (711). 4 s. www.ttskauppa.fi

6 Kotitalouksien energiankäyttö

- Tutki pientalosi energiankäyttö (esite, Motiva Oy)
- Kotitalouksien energiankäyttö Motivan sivuilla: www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/
- Adato Energia Oy ja TTS Tutkimus: Kotitalouksien sähkönkäyttö 2006. Helsinki 2008. (Tuoretta tutkimustietoa mm. erilaisten kotitalouksien kotitaloussähkön keskimääräisestä kulutuksesta). www.motiva.fi/files/1353/Kotitalouksien_sahkonkaytto_2006_-_raportti.pdf
- Adato Energian kodin sähkönkäytön oppaita (maksullisia) tilattavissa osoitteesta: www.adato.fi/Default.aspx?tabid=185&&Type=productslist&action=cat&CatID=1&parentID=0&Kieli=FI

7 Energian hinnat

- Tietoa energiahintojen kehityksestä työ- ja elinkeinoministeriön Energiakatsauksessa neljästi vuodessa: www.tem.fi/index.phtml?s=2562

8 Kasvihuoneet, yleisteokset

- Puutarhurin koneoppi ja laitetekniikka: (Blom, Kauppinen, Tuominen, Tuovinen, Valtanen) Ammattikasvatushallitus 1989
- Tehokaasti kasvihuoneesta: Toimittanut Taina Koivunen (Opetushallitus 2003)